

ПРОФЕСІЙНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ У ФОРМУВАННІ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ТА ЗДОРОВ'ЯРОЗВИВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ

Дудко С. Г.

кандидат педагогічних наук,

заступник директора

Полтавський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

імені М. В. Остроградського

вул. Соборності, 64-Ж, Полтава, Україна

orcid.org/0000-0002-2560-0825

dydko-s@i.ua

Ключові слова:

*здоров'язбережувальні,
здоров'ярозвивальні
компетентності, професійні
компетентності, педагогічні
працівники, здоров'я учнів,
здоров'язбережувальні
технології.*

У статті наголошується на актуальності дослідження проблеми формування здоров'язбережувальної та здоров'ярозвивальної компетентностей учнів основної школи. Наполягання на актуальності дослідження такої проблематики підтверджується відсутністю в оновленому Державному стандарті основної школи в переліку ключових компетентностей здоров'ярозвивальної компетентності. Відзначається, що попередньо науковцями, педагогами, психологами та медиками порушувалася проблема цілісного підходу до формування здоров'язбережувальної та здоров'ярозвивальної компетентностей учнів. Проте в умовах зміни освітніх пріоритетів реформування освітньої галузі такі дослідження мають набути нових обертів, тому постала необхідність у теоретичному обґрунтуванні важливості формування здоров'язбережувальної компетентності педагогів закладу загальної середньої освіти, потреба розкрити напрямки, які сприятимуть їхньому розвитку, що дасть можливість організувати освітній процес у закладі з формування здоров'язбережувальної та здоров'ярозвивальної компетентностей учнів п'ятих класів основної школи. У дослідженні звертається увага на професійні компетентності вчителя закладу загальної середньої освіти, серед яких має місце і здоров'язбережувальна. Наголошуємо, що виключно компетентний учитель, зі знаннями змін у чинному законодавстві може цілісно сформулювати відповідні компетентності у школярів. Зазначається, що педагог для вирішення питання здоров'язбережувальної проблематики серед учнівської спільноти має застосовувати здоров'язбережувальні технології, які сприяють комплексному засвоєнню здобувачами освіти здоров'язбережувальної та здоров'ярозвивальної компетентностей, розвиваючи які і формується здатність учня до застосування набутих під час освітнього процесу складників відповідних компетентностей: знаннєвого потенціалу, умінь, ставлень, цінностей, способів мислення, поглядів, особистого здоров'язбережувального досвіду, власної здоров'язбережувальної поведінки, ведення здорового способу життя.

PROFESSIONAL COMPETENCIES OF PEDAGOGICAL EMPLOYEES IN FORMATION OF HEALTH CARE AND HEALTH AND DEVELOPMENT COMPETENCES OF STUDENTS

Dudko S. G.

Candidate of Pedagogical Sciences,

Deputy Director

Poltava Regional Institute of Postgraduate Pedagogical Education

named after M. V. Ostrogradsky

Sobornosti str., 64-zh, Poltava, Ukraine

orcid.org/0000-0002-2560-0825

dydiko-s@i.ua

Key words: *Health-preserving, health-developing competencies, professional competencies, pedagogical workers, student health, health-preserving technologies.*

The article emphasizes the relevance of the study of the problem of forming health and health competencies of primary school students. The insistence on the relevance of the study of such issues is confirmed by the absence in the updated State Standard of primary school in the list of key competencies of health development competence. It is noted that previously scientists, educators, psychologists and physicians raised the issue of a holistic approach to the formation of health and health competencies of students. However, in the context of changing educational priorities, reforming the education sector, such research must gain new momentum. Therefore, there is a need to theoretically substantiate the importance of forming health-preserving competence of teachers of general secondary education, to reveal areas that will promote the development of such competencies that will organize the educational process in the institution of health-preserving and health-developing competencies of fifth graders primary school. In this study, attention is paid to the professional competencies of teachers of general secondary education, including health. We emphasize that only a competent teacher, with knowledge of changes in current legislation, can holistically form the relevant competencies of students. It is noted that in order to address the issue of health issues among the student community, the teacher should use health technologies that promote the comprehensive acquisition of students' health and health competencies. Developing such competencies develops the student's ability to apply the components of the relevant competencies acquired during the educational process: knowledge potential, skills, attitudes, values, ways of thinking, views, personal health experience, personal health behavior, healthy living. Acquiring health and health competencies is an awareness, as a result of which students reflect on their own lives, their behavior, relationships with others, learn positive thoughts about maintaining health, harmonization of personal feelings with the outside world.

Постановка проблеми. Одним із пріоритетних напрямів діяльності Нової української школи є побудова безпечного та здорового освітнього середовища, в умовах переорієнтації якого питання збереження здоров'я учнів та формування їхньої здоров'язбережувальної компетентності залишається актуальним, адже і педагоги, і медики фіксують погіршення стану здоров'я учнів під час освітнього процесу [7]. Необхідність дослідження такої проблематики підсилюється переходом до другого етапу рефор-

мування НУШ: упровадження нового Державного стандарту основної школи в п'ятих класах загальноосвітніх закладів, оскільки серед ключових компетентностей у змісті документу здоров'язвивальної компетентності ми не знаходимо. Власний досвід здоров'язбережувальної діяльності засвідчує одну з причин погіршення здоров'я учнів: не кожна дитина усвідомлює, що стан фізичного, психічного, соціального та духовно-морального здоров'я становить загальний складник власного здоров'я, що підтверджує

недостатній розвиток здоров'язбережувальної та здоров'ярозвивальної компетентностей учнів, які мають сформуватися під час освітнього процесу за спільної безпосередньої діяльності учнів та педагогів. Формувати компетентності у дітей може виключно компетентний учитель. Нами доведено, що більш ефективно формування здоров'язбережувального образу світу та його здоров'язбережувальної компетентності відбувається у здоров'язбережувальному освітньому середовищі [2]. Отже, проблема розвитку професійної здоров'язбережувальної компетентності педагога у формуванні безпечного та здорового освітнього середовища, формування здоров'язбережувальної та здоров'ярозвивальної компетентностей учнів є актуальною.

На важливості формування професійних компетентностей педагогів неодноразово наголошували вітчизняні та зарубіжні вчені В. Сидоренко, І. Смагін, В. Пелагейченко, А. Хуторянський, О. Пометун, Дж. Равен, які розробили, вдосконалили й визначили ключові складники та вимоги з критеріями підвищення професійної компетентності вчителів. Так, В. В. Сидоренко розглянула термінологічну кореляцію базових понять компетентнісного підходу, зокрема «компетентність», «компетенція», «компетентний», «професіоналізм», здійснила кластерний аналіз професійно значущих компетентностей і компетенцій педагога в їх ієрархічному взаємозв'язку і взаємозумовленості [10]. І. І. Смагін у своїх наукових доробках висвітлив нормативно-функціональний підхід до розуміння професійної компетентності педагога, розкрив її структуру, запропонував індикатори для виявлення складників зазначеної компетентності [11].

До проблем компетентнісного підходу в освіті, сутності поняття «компетентність» та формування високорозвиненої особистості зверталися науковці Т. Байбара, Н. Бібік, О. Ващенко, Л. Ващенко, В. Ірхін, В. Ільченко, Я. Кодлюк, О. Локшина, О. Пометун, О. Савченко та ін. Формування здоров'язбережувальної компетентності в учнів та напрями здоров'язбережувальної діяльності учителів розкриваються у працях Н. Абаскалова, І. Анохіна, О. Алексеєва, Д. Вороніна, Т. Железної, Н. Тамарської, А. Хуторського, В. Сергієнко, С. Дудка, Л. Рибалко, Г. Мешко, А. Цимбалару В. Омельченко, Г. Мещерякова, І. Ніколаєва. У своїх дослідженнях автори уточнюють визначення здоров'язбережувальної компетентності, пропонують шляхи її формування, зокрема компетентності педагогів у впровадженні здоров'язбережувальних технологій [1; 3; 4], розглядають питання побудови безпечного, здорового, а отже, здоров'язбережувального освітнього середовища.

Мета статті. Мета статті полягає у теоретичному обґрунтуванні важливості формування здоров'язбережувальної компетентності педагогів ЗЗСО, розкритті напрямів, які сприятимуть розвитку таких компетентностей, що дадуть можливість організувати освітній процес у закладі з формування здоров'язбережувальної та здоров'ярозвивальної компетентностей учнів п'ятих класів основної школи.

Виклад основного матеріалу дослідження. У новому векторі освіти нашої держави одним із головних завдань освітньої політики є збереження та зміцнення здоров'я школярів. Тому підтримуємо думку вищезазначених науковців, що перспектива подальших досліджень полягає в емпіричному вивченні особливостей професійної компетентності вчителя закладу загальної середньої освіти. ЗЗСО та їхні керівники мають на основі наукових досліджень та чинного освітнього законодавства розробити ефективні методики, моделі та техніки, що допоможуть сформувати цілісну структуру професійних здоров'ярозвивальних якостей педагогічних працівників конкретного освітнього закладу. Завдання, які ставлять перед собою вчителі в роботі над формуванням в учнів стійкої мотивації до ведення ними здорового способу життя, компетентностей щодо збереження власного здоров'я та здоров'я оточуючих, можуть бути вирішеними лише за умови комплексного використання педагогами різних методів та форм здоров'язбережувальної діяльності в освітньому процесі. Саме від зусиль та вмінь педагога в нових його ролях (ментор, фасилітатор, консультант, коуч тощо) залежить, чи проросте зерно турботи про здоров'я в душі дитини, і як зробити так, щоб цей паросток дав у майбутньому щедрий урожай. Усі професійні вміння та навички педагогічного працівника становлять його професійну компетентність. Вітчизняні педагоги та науковці визначають професійну компетентність педагога як інтегровану здатність особи здійснювати професійну педагогічну діяльність за нормативно визначеними функціями в межах вимог до професійної діяльності [11]. Такі нормативно визначені функції передбачають обізнаність у широкій сфері наукових знань з урахуванням професійної спеціалізації, що передбачає необхідність знань з основ педагогіки, психології, дитячої та вікової фізіології; теоретичних основ та сучасних досягнень науки з предмета, який вони викладають; знань основних нормативно-правових актів у галузі освіти.

В. Сидоренко професійно-педагогічну компетентність сучасного педагога визначає як інтегральну характеристику особистості, що включає комплексне поєднання ґрунтовних, систематичних, поліфункціональних знань, професійно-пе-

дагогічних ціннісних орієнтацій, акмеологічних інваріантів, зокрема спеціальних педагогічних здібностей, властивостей, особистісних якостей (темпераменту, інтелекту, нахилів, переконань, потреб, настанов) тощо, акмеологічної професійної позиції, які забезпечують професійний розвиток педагога шляхом формальної, неформальної, інформальної освіти, готовність здійснювати інноваційну високопродуктивну професійно-педагогічну діяльність у сучасних соціокультурних умовах. Причому готовність педагога до професійно-педагогічної діяльності має проявлятися в його внутрішній активності долати певні протиріччя та творчі реалізації професійних планів і програм [10]. Професійно-педагогічна компетентність має виступати складовою частиною професіоналізму діяльності і професіоналізму особистості, тобто інтегрованим показником діяльносної та індивідуально-особистісної сфери педагога, для якого важливо не стільки оволодіти системою професійно-особистісних знань, умінь і ставлень, скільки вміти майстерно мобілізувати їх у певній ситуації для творчо-продуктивного розв'язання завдань на рівні професійних стандартів.

У грудні 2021 р. затверджено оновлений професійний стандарт, зокрема за спеціальностями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти» та «Вчитель закладу загальної середньої освіти». У професійному стандарті визначено п'ять загальних та п'ятнадцять професійних компетентностей, серед яких ми бачимо і здоров'язбережувальну. Усі професійні компетентності об'єднані у трудові функції, одна з яких – участь в організації безпечного та здорового освітнього середовища. Ці зміни у професійному законодавстві зобов'язують усіх без винятку вчителів закладу загальної середньої освіти до здоров'язбережувальної діяльності та діяльності з формування в учнів здоров'язбережувальної та здоров'язрозвивальної компетентностей.

Формуючи власну здоров'язбережувальну компетентність як професійну, педагогічний працівник має звернути увагу на зміни в чинному законодавстві щодо питань здоров'язбереження під час освітнього процесу, які висвітлено в прийнятих останніми роками законах України «Про освіту», «Про повну загальну освіту». Закон України «Про освіту» визначає права та обов'язки здобувачів освіти, дає визначення безпечного освітнього середовища, булінгу та його ознакам. Так, безпечне освітнє середовище визначається як сукупність умов у закладі освіти, що унеможливають заподіяння учасникам освітнього процесу фізичної, майнової, моральної шкоди, зокрема внаслідок недотримання вимог санітарних, протипожежних та будівельних норм і правил, законодавства щодо кібербезпеки, захисту

персональних даних, безпечності та якості харчових продуктів або надання неякісних послуг із харчування шляхом фізичного або психологічного насильства, експлуатації, дискримінації за будь-якою ознакою, приниження честі, гідності, ділової репутації, поширення неправдивих відомостей тощо, пропаганди та агітації, у тому числі з використанням кіберпростору [8].

Педагогічні працівники ЗЗСО мають урахувати під час формування професійної здоров'язбережувальної компетентності ст. 21 ЗУ «Про повну загальну середню освіту», у якій наголошується на створенні безпечного освітнього середовища, формуванні в учнів гігієнічних навичок та засад здорового способу життя, забезпеченні медичним обслуговуванням, забезпеченні проведення безоплатного медичного огляду учнів, моніторингу стану здоров'я, здійсненні лікувально-профілактичних заходів тощо [9].

Для цілісного формування власної професійної здоров'язбережувальної компетентності педагогічному працівникові необхідно взяти до уваги засади організації безпечного та здорового освітнього середовища, викладені в Національній стратегії розбудови безпечного й здорового освітнього середовища в Новій українській школі, схваленої Указом Президента України від 25 травня 2020 р. № 195/2020. У стратегії, окрім традиційної мети, стратегічних цілей та завдань, аналізується сучасний стан розбудови безпечного й здорового освітнього середовища та проблем, які потребують вирішення, зокрема щодо стану здоров'я учнів. Зміст Національної стратегії висвітлює освітянській спільноті моніторинг стану здоров'я школярів за дослідженнями, проведеними в 2018 р. Українським інститутом соціальних досліджень імені Олександра Яременка, статистичними даними Міністерства охорони здоров'я України за 2017 р., даними опитування Всесвітньої організації охорони здоров'я в рамках проекту «Здоров'я та поведінкові орієнтації учнівської молоді» у 2018 р. Національна стратегія розроблена з урахуванням стратегічних документів Всесвітньої організації охорони здоров'я, зокрема Глобальної стратегії охорони здоров'я жінок, дітей і підлітків на 2016–2030 рр., розробленої на підтримку Цілей сталого розвитку, та відповідно до Конвенції ООН про права дитини. Педагогічні працівники мають усвідомлювати, що завдання та результати впровадження Національної стратегії мають сприяти кращій реалізації інтелектуального, фізичного, соціального та емоційного розвитку учнів, їхнього потенціалу, підвищенню рівня культури безпечної, здорової поведінки та ненасильницької взаємодії у дітей шкільного віку, інших учасників освітнього процесу, поліпшенню стану здоров'я учнів, відповідності закладів освіти крите-

ріям санітарного та епідеміологічного добробуту, забезпеченості сучасною матеріально-технічною базою для організації навчання, у тому числі формуванню здоров'язбережувальних компетентностей та забезпеченню фізичної активності учнів; організації харчування в закладі освіти відповідно до потреби в здоровому та збалансованому харчуванні учнів [7]. Щодо останнього, то слід зазначити, що 1 січня 2022 р. завершився перехідний період упровадження реформи шкільного харчування. В оновленому меню обмежили кількість солі, цукру та жирів. Натомість мають збільшити кількість молока та кисломолочних продуктів, м'яса, риби, свіжих овочів і фруктів – усе має готуватися в пароконвекторах, тобто на пару. Євген Клопотенко розробив збірник рецептур страв для шкільного харчування з оновленими стравами, яких у переліку понад 150. Проте автор на цьому різноманітті не зупиняється та презентує нові розробки, яких анонсовано більше чотирьохсот. Харчування здійснюється, упроваджуючи систему НАСП, яка є міжнародною системою перевірки якості приготування продуктів.

Отже, формування професійних компетентностей має відбуватися з обов'язковим зверненням до наукових та законодавчих першоджерел, у яких закладено досвід, дослідження з проблеми, результати, напрями діяльності, методичні та дидактичні рекомендації, практичні напрацювання тощо. Професійна компетентність учителя є підвалиною його педагогічної майстерності, оскільки спрямованість і професійні знання становлять той кістяк високого професіоналізму в діяльності, який забезпечує цілісність системи, що самоорганізується [6, с. 25–27]. Учительська професійна здоров'язбережувальна та здоров'ярозвивальна компетентності мають сформулювати в учнів відповідні компетентності.

У літературі зустрічається декілька підходів до розуміння компетентностей. Зокрема, вітчизняні науковці (Л. Парашенко, Л. Ващенко, О. Локшина, О. Овчарук, О. Пометун, О. Савченко, Н. Бібік) пропонують вирізняти такі ключові компетентності, як навчальна (уміння вчитися), громадянська, загальнокультурна, інформаційна, соціальна, здоров'язбережувальна, які деталізуються в комплексі знань, навичок, цінностей, ставлень, здатностей за освітніми галузями та сферами життєдіяльності учнів. Під здоров'язбережувальною компетентністю в освітньому процесі вчені розуміють характеристики, властивості учня, спрямовані на збереження фізичного, соціального, психічного та духовного здоров'я. Формування цієї компетентності залежить від підходів до побудови освітнього середовища. Так, О. Романова наголошує на створенні умов цілісної системи для інтегрування оздоровчих освітніх технологій. Об'єд-

нання освітньої системи, досягнень сучасної медицини та залучення громадських організацій створить ефективне формування здорового способу життя серед молоді [5, с. 4]. Микола Амосов говорив, що у більшості хвороб винна не природа, не суспільство, а сама людина, яка найчастіше хворіє через лінощі та жадобу, а інколи й від нерозумності. Інтегруючи до сучасної здоров'язбережувальної проблематики, можемо трактувати вислів ученого як необхідність формування здоров'язбережувальної компетентності. Формування такої компетентності проходить ефективно, коли під час освітнього процесу педагоги застосовують здоров'язбережувальні та здоров'ярозвивальні освітні технології [4].

Як засвідчує практика роботи сучасної загальноосвітньої школи, формуванню здоров'язбережувальної компетентності учнів шляхом застосування здоров'язбережувальних технологій надається багато уваги, адже загальноосвітні заклади впроваджують досвід мережі шкіл сприяння здоров'ю, формують в освітніх закладах здоров'язбережувальні середовища, використовують передовий педагогічний досвід з упровадження здоров'язбережувальних технологій, проводять загальношкільні спортивно-масові заходи для популяризації здорового способу життя тощо.

У зв'язку з тим, що здоров'язбережувальна компетентність є інтегральним результатом усього навчального процесу, вчителі КЗ «Полтавська ЗШ І–ІІІ ступенів № 24 Полтавської міської ради Полтавської області» широко використовують під час усього освітнього процесу здоров'язбережувальні технології. Упроваджуючи здоров'язбережувальні методики, освітні технології, методи та прийоми, педагоги школи на практиці застосовують найкращі напрацювання як вітчизняних, так і вчених близького зарубіжжя в галузі педагогіки та медицини. Повсякденно у межах змісту свого навчального предмета використовуються такі методики, як навчання в русі, використання сенсорних хрестів, екологічних панно, навчальні маячки, масажні килимки, парти-конторки. Здоров'язбережувальна діяльність у школі продовжується і за межами класної кімнати. Уроки серед природи, запровадження днів у довкіллі, проведення уроків у зелених класах, які створені на території школи, робота учнів на екологічній стежині, перерви-прогулянки, обладнане спортивним знаряддям шкільне подвір'я, затишні, з куточками відпочинку шкільні коридори створюють середовище, де можна не лише набути предметних компетентностей, а й оздоровитися. Таким чином, в освітньому закладі максимально використовують усі можливості для цілісного здоров'язбережувального впливу на дитячу особистість. Головна вимога до здоров'язбережувального уроку – не

менше 50 % часу діти мають знаходитися у стані рухової активності (паузи здоров'я, рухові дидактичні ігри та різноманітні активні дії, пересування дітей у просторі класу, фізкультхвилинки). Провідним результатом здоров'язбережувальної діяльності закладу загальної середньої освіти, на нашу думку, має стати формування в учнів здоров'язбережувальної та здоров'ярозвивальної компетентностей, розвиваючи які формується здатність учня до застосування набутих під час освітнього процесу складників відповідних компетентностей: знанневого здоров'ярозвивального потенціалу, умінь, ставлень, цінностей, способів мислення, поглядів, особистого здоров'язбережувального життєвого досвіду, здатності до втілення в життя власної здоров'язбережувальної поведінки, до власного здоров'язбережувального способу життя, який впливає на збереження та розвиток власного здоров'я та здоров'я інших людей, таким чином підсилюючи якість власного життя та життя суспільства у цілому. Засвоюючи здоров'язбережувальну та здоров'ярозвивальну компетентності, відбувається усвідомлення, унаслідок чого учні розмірковують про власне життя, свою поведінку, відносини з оточуючими, засвоюють позитивні думки про збереження здоров'я, гармонізацію особистих відчуттів із навколишнім світом природи.

Таким чином, основою формування в учнів здоров'язбережувальної та здоров'ярозвивальної компетентностей є їхні потреби до збереження

свого здоров'я і здоров'я оточуючих, збереження свого роду, народу, довкілля, життєвий досвід здобувачів освіти про основи ведення здорового способу життя, компетентності з контролю всіх складників здоров'я.

Висновки та перспективи подальших розробок у цьому напрямку. Отже, під час упровадження другого етапу Нової української школи формувати в учнів здоров'язбережувальну та здоров'ярозвивальну компетентності має тільки компетентний учитель, який відповідає законодавчим педагогічним засадам, зокрема в якого сформовані ключові та професійні компетентності й функції згідно із затвердженим Професійним стандартом. Застосовуючи власну професійну здоров'язбережувальну компетентність та професійну функцію з організації безпечного та здорового освітнього середовища, використовуючи сучасні здоров'язбережувальні технології, педагоги мають цілісно вплинути дидактичними методами на свідомість та поведінку учнів шляхом розвитку життєвих компетентностей, сприятливих для здоров'я, на формування стійкої мотивації до здорового способу життя, безпеки та гармонійного здоров'язбережувального та здоров'ярозвивального розвитку учнів.

Подальші дослідження зазначеного питання можуть стосуватися впровадження інноваційних змін у зміст та організацію діяльності закладів загальної середньої освіти з проблем збереження та зміцнення здоров'я всіх учасників освітнього процесу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дудко С. Г. Актуальність формування здоров'язбережувальної та здоров'ярозвиваючої компетентностей учнів 5–6-х класів. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. № 41. С. 229–242.
2. Дудко С. Г. Дидактичні засади формування здоров'язбережувального навчального середовища початкової школи : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.09. Тернопіль, 2015. 258 с.
3. Железнова Т. П. Теоретичне моделювання розвитку здоров'язбережувальної компетентності вчителів основної школи. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2018. Вип. 137. С. 78–89.
4. Рибалко Л. М. Здоров'язбережувальні технології як педагогічна і соціальна проблема. *Здоров'язбережувальні технології в освітньому середовищі* : колективна монографія / за заг. ред. Л. М. Рибалко. Тернопіль : Осадці В. М., 2019. С. 8–29.
5. Романова О. Інноваційні технології збереження здоров'я в освітніх закладах). *Сучасна школа України*. 2015. № 11. С. 4–7.
6. Педагогічна майстерність : підручник / за ред. І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос. Київ : СПД Богданова А. М., 2008. 376 с.
7. Про Національну стратегію розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у Новій українській школі : Указ Президента України від 25 травня 2020 р. № 195/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> > (дата звернення: 10.01.2022).
8. Про освіту : Закон України від 05 вересня 2017 р. № 2145-VIII. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 10.01.2022).
9. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16.01.2020 № 463-IX. Дата оновлення: 08.08.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> > (дата звернення: 18.08.2021).
10. Сидоренко В. Акмеологічні технології в освіті дорослих. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 16. Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики*. 2016. Вип. 26 (36). С. 38–42.

11. Смагін І. І. Структура професійної компетентності педагога: нормативно-функціональний підхід. *Народна освіта*. 2017. № 3 (33).

REFERENCES

- Dudko, S. (2021) Aktual'nist' formuvannya zdorov'yazberezhuval'noyi ta zdorov'yarozvyvayuchoyi kompetentnostey uchniv 5–6 klasiv. [The urgency of forming health-preserving and health-developing competencies of students of 5–6 grades]. *Aktual'ni pytannya humanitarnykh nauk: mizhvuzivs'kyi zbirnyk naukovykh prats' molodykh vchenykh Drohobys't'koho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka: naukovyy zbirnyk – Current issues of humanities: interuniversity collection of scientific works of young scientists of Drohobych State Pedagogical University named after Ivan Franko: scientific collection*, 41, 229–242. [in Ukraine]
- Dudko, S. (2015) Dydaktychni zasady formuvannya zdorov'yazberezhuval'noho navchal'noho seredovyscha pochatkovoyi shkoly [Didactic bases of formation of the health-preserving educational environment of elementary school] : dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.09. Ternopil, 258 p. [in Ukraine]
- Zhelyeznova, T. (2018) Teoretychne modelyuvannya rozvytku zdorov'yazberezhuval'noyi kompetentnosti vchyteliv osnovnoyi shkoly [Theoretical modeling of the development of health-preserving competence of primary school teachers]. *Naukovyy chasopys Natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Seriya 5. Pedahohichni nauky: realiyi ta perspektyvy – Scientific journal of the National Pedagogical University named after M. P. Drahomanov. Series 5. Pedagogical sciences: realities and prospects*. 137. 78–89. [in Ukraine]
- Ribalko, L. M. (2019) Zdoroviazberezhuvalni tekhnolohii yak pedahohichna i sotsialna problema [Health-saving technologies as a pedagogical and social problem]. *Zdoroviazberezhuvalni tekhnolohii v osvitnomu seredovyschi – Health-saving technologies in the educational environment*. ed. L. M. Ribalko. Ternopil : Osadci V. M. 8–29.
- Romanova, O. (2015) Innovatsiyni tekhnolohiyi (zberezhennya zdorov'ya v osvitnikh zakladakh). [Innovative technologies (health in educational institutions)]. *Suchasna shkola Ukrayiny*. no. 11. 4–7 pp. [in Ukraine]
- Zyazyun, I. A. Kramushchenko, L. V., Krivonos, I. F. (2008) Pedahohichna maysternist' [Pedagogical skills]. Kyiv : SPD Bogdanova A. M. [in Ukraine]
- Decree of the President of Ukraine (2020) *Pro Nacionaljnu strateghiju rozbudovy bezpechnogho i zdorovogho osvitnjogho seredovyssha u novij ukrajinskij shkoli* [On the National Strategy for Building a Safe and Healthy Educational Environment in the New Ukrainian School], Kyiv : 25 May 2020, no. 195/2020. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua> › (accessed: 29.01.2022).
- Pro osvitu: Zakon Ukrainy vid 05.09.2017 No. 2145-VIII [On education: Law of Ukraine of 05.09.2017 No. 2145-VIII]. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (accessed: 29.01.2022).
- Law of Ukraine (2020) *Pro povnu zaghaljnu serednju osvitu* [On complete general secondary education], Kyiv : 16.01.2020, no. 463-IX. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua> › (accessed: 29.01.2022).
- Sidorenko, V. (2016) Akmeolohichni tekhnolohiyi v osviti doroslykh. [Acmeological technologies in adult education]. *Naukovyy chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Seriya 16. Tvorchya osobystist' uchytelya: problemy teorii i praktyky*. [Scientific journal of NPU named after M. P. Drahomanov. Series 16. Creative personality of the teacher: problems of theory and practice]. Kyiv : NPU named after M. P. Dragomanova, vip. 26 (36). Pp. 38–42. [in Ukraine]
- Smagin, I. I. (2017) Struktura profesiynoyi kompetentnosti pedahoha: normatyvno-funktsional'nyy pidkhid. [The structure of professional competence of the teacher: normative-functional approach]. *Public education*. vip. 3 (33). Retrieved from: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=5001 (accessed: 29.01.2022).